

De melkproductie in Nederland zal na 2015 stapje voor stapje toenemen. Daarvoor is meer voer nodig van goede kwaliteit. Het aantal hectares dat beschikbaar is voor ruwvoerproductie, neemt waarschijnlijk niet toe. Het wordt een uitdaging om meer voer van eigen land te halen. In samenwerking met Innoseeds belicht Veeteelt in een serie de mogelijkheden om dit te realiseren.

Deel 1: **Meer voer telen**

Deel 2: **Strategisch voer telen**

Deel 3: **Consequent doorzaaien**

Denken als akkerbouwer helpt veehouder ruwvoerproductie te verhogen

Voer telen is ook een vak

Veehouders die de ruwvoerproductie willen verhogen, zouden eens in de leer moeten gaan bij akkerbouwers. Adviseurs die zich bezighouden met ruwvoerteelt, benadrukken het eensgezind. Akkerbouwers weten precies wat ze op hun land brengen en wat er vanaf komt. Voor veel veehouders is deze benadering nieuw.

'Het belangrijkste hulpmiddel om de ruwvoerproductie te verhogen, is een weegvloer', stelt Jaap Gielen, bedrijfsadviseur bij Countus accountants en begeleider van verschillende praktijknetwerken rondom voederproductie van melkveehouders in de Flevopolder. 'We zijn dit jaar op een aantal bedrijven begonnen met het wegen van opbrengsten. Binnen hetzelfde bedrijf zien we na vier snedes – met nog twee te gaan – al verschillen tussen percelen die oplopen tot 300 kilo ruw eiwit per hectare. Bij de huidige sojaprijzen is dat toch zo'n 250 euro.'

Toenemend aantal koeienbekken

Opbrengsten van gras en mais lijken – mede als gevolg van steeds strengere bemestingsnormen – de laatste jaren eerder te dalen dan te stijgen. Om na 2015 het toenemende aantal koeienbekken te kunnen vullen, zal deze trend gekeerd moeten worden. 'Dat is een flinke uitdaging', erkent Ton Derks, adviseur bij DLV Rundvee Advies. 'Het vraagt om een omslag in denken bij veehouders. Nu ligt de focus nog vaak op de stal, deze zal moeten verschuiven naar de grond.'

Veel maatregelen om de productiviteit te verhogen liggen voor de hand, maar laten vaak toch nog te wensen over. Derks noemt het realiseren van een goede ontwatering en het werken aan een goede bodemstructuur. Ook in de bemesting is volgens de adviseur op veel bedrijven winst te halen. Bemesten naar opbrengst, mestgiften goed verdelen over het groeiseizoen en om de drie weken kleine hoeveelheden kunstmest strooien helpen om het gras aan de groei te houden. 'Ik kom nog te vaak veehouders tegen die in de eerste helft van het groeiseizoen te veel

Boeren die hun ruwvoeroogst wegen, staan vaak versteld.

Opbrengstverschillen tussen graspercelen op hetzelfde bedrijf van honderden kilo's ruw eiwit per hectare zijn geen uitzondering.

Aandacht voor het optimaliseren van de ruwvoerteelt loont. Daarbij kunnen veehouders vaak nog veel leren van akkerbouwers.

bemesten, waardoor ze in de tweede helft onvoldoende bemestingsruimte overhebben.'

Maaien of weiden

Als het gaat om grasopbrengst komt al snel de afweging tussen maaien en weiden naar voren. Maaien levert een hogere gewasproductie dan beweiden. 'Gras groeit het best bij een lengte vanaf twaalf centimeter', legt Derks uit. 'Voor een maaisnede zal het gewas langer in dit optimale groeistadium zijn dan voor een weidesnede. Dit betekent een potentieel hogere opbrengst van zo'n vijftien procent.'

Daarmee wil Derks – die ook werkt als adviseur van Stichting Weidegang – niet gezegd hebben dat koeien weiden economisch niet interessant zou kunnen zijn. 'De voederwaardeverliezen bij inkuilen zijn bijvoorbeeld gemiddeld ook zo'n vijftien procent. Bovendien zijn bij weiden de loonwerk- en krachtvoerkosten lager.'

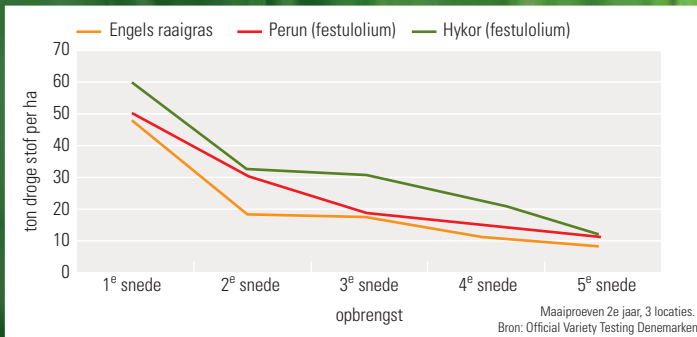
Een compromis dat de laatste jaren weer aan populariteit wint, is zomerstalvoeding. 'Daarmee combineer je de hogere opbrengst van maaien met de hogere voederwaarde van weiden, maar heb je wel meer machinekosten en arbeid', geeft Derks aan.

Ook als het gaat om beweidingsmanagement ziet de DLV-adviseur nog volop mogelijkheden voor verbetering. Hij is er met verschillende studiegroepen intensief mee bezig. 'Veel veehouders passen modern standweiden toe, waarbij de koeien drie tot zes weken op een blok lopen. Vaak lopen de koeien daarbij in te kort gras,

waardoor de bijgroei wordt vertraagd. Door beter bij te sturen kunnen de resultaten nog aanzienlijk verbeterd worden.' Een aantal klanten van Derks stapte over van standweiden op stripgrazen. 'Ze verwachten dit jaar daardoor tien procent meer grasopbrengst', geeft de adviseur aan.

Samenwerken met akkerbouwer

Om de teelt van voer structureel op een hoger plan te tillen, zouden veehouders er volgens Gielen en Derks goed aan doen ook eens strategisch na te denken over hun bouwplan. In de praktijknetwerken die Jaap Gielen begeleidt, wordt nu volop geëxperimenteerd met het gebruik van klaver. 'Een geslaagd grasklavergewas kan met alleen drijfmest en een kleine kunstmestgift in het voorjaar veertien ton droge stof per hectare per jaar produceren.' Een vruchtwisseling van mais en hoogproductieve maaiweides kan helpen om organischestofgehalten in de bodem op peil te houden. Een stapje verder gaat het intensiveren van de samenwerking tussen veehouders en akkerbouwers. In gebieden waar de twee sectoren naast elkaar opereren, zien de adviseurs hiervoor zeker kansen. De akkerbouwer gaat mais of liever nog gras telen voor de veehouder in ruil voor mest en verruiming van het bouwplan. 'Bovendien,' zo noemt Gielen nog een ander strategisch voordeel van samenwerking, 'kunnen veehouders zo de teeltkennis binnenhalen die ze zelf soms missen. Een veehouder moet schaken op verschillende borden. Dat gaat nu eenmaal niet iedereen even goed af.' |

 HENDRIK NAGELHOUD
 PRODUCTMANAGER GRASZADEN

Figuur 1 – Opbrengsten (ton droge stof/hectare/snede) van grasrassen

Kansen voor festuloliiums

Door intensivering van melkveebedrijven is het graslandgebruik de afgelopen jaren steeds verder verschoven van beweiden naar maaien. Als de ruwvoerprijzen stijgen, zal deze trend waarschijnlijk doorzetten. Dit biedt mogelijkheden om de ruwvoerproductie nog flink te verhogen. Op veel maaipercelen blijft de opbrengst nu steken op elf tot twaalf ton droge stof per hectare. In potentie is veel meer mogelijk. Door het gebruik van zogenaamde festuloliiums in maaimengsels kan de opbrengst bijvoorbeeld nog fors omhoog. Festuloliiums zijn kruisingen tussen raaigrassen (loliiums) en rietzwenkgrassen (festuca's). Ze bestaan in meerdere soorten: kruisingen die meer lijken op Engels of Italiaans raaigras en kruisingen die meer neigen naar rietzwenk. De festuloliiums die in de beginjaren werden toegepast, waren gebaseerd op raaigrassen. Ze brachten weliswaar in de eerste jaren veel op, maar vielen later in opbrengst terug.

Innoseeds heeft veel geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van festuloliiums en heeft tot nu toe de meeste rassen en soorten gekweekt. De nieuwste generatie bestaat uit kruisingen die meer lijken op rietzwenk. Deze hebben een groot aantal voordelen. Ze vormen een sterkere en dichtere zode en zijn beter standvastig over meerdere jaren. Het gewas heeft bovendien een hoge structuurwaarde. Het grootste voordeel is de hogere productiviteit. In Denemarken is een vergelijkend onderzoek uitgevoerd naar de opbrengsten van Engels raaigras, een festulolium van het raaigrastype (Perun) en een festulolium van het rietzwenktype (Hykor). In alle snedes had Hykor de hoogste opbrengst. Ten opzichte van puur Engels raaigras bedroeg in deze proef de meeropbrengst over vijf snedes meer dan vier ton droge stof per hectare (zie figuur 1).

De moderne festuloliiums maken een snelle groei-start in het voorjaar en wortelen diep, waardoor ze minder gevoelig zijn voor droogte en mineralen beter benutten. Een mengsel als PowerMax kan zo gemakkelijk twee ton droge stof per hectare meer produceren dan een maaimengsel zonder festuloliiums.